

5. 09 – 100 років

Бойко Григорій (Грицько) (5 вересня 1923 – 25 вересня 1978) – український письменник, поет і перекладач. Член Спілки письменників СРСР.

Григорій Пилипович народився 5 вересня 1923 року в селі Оленівці на Донеччині в сім'ї службовця.

Після закінчення сільської семирічки він вчився в Оленівській рудниковій школі, яка знаходилась досить далеко. Тому хлопцеві щодня доводилося вставати о четвертій ранку, кілька кілометрів йти пішки до станції, а вже звідти їхати робочим поїздом до школи. І не здавалося, що важко, адже тяга до знань була безвимірною.

Після закінчення школи Грицько Бойко пішов на фронт захищати Батьківщину від навали фашистів. Служив рядовим кулеметного взводу, а потім офіцером-зв'язківцем. Брав участь у боях під Сталінградом, був поранений і контужений. Удостоєний бойових урядових нагород.

Після війни Грицько Бойко став студентом українського відділу літературного факультету Донецького педагогічного інституту. У 1949 році закінчив його з відзнакою. Кілька років він працював в обласній газеті «Радянська Донеччина» та літературним консультантом Донецької філії Спілки письменників України.

Початком своєї літературної діяльності вважав 1950 рік, коли в Донецькому обласному видавництві вийшла його перша збірка віршів «Моя Донеччина». Адресована вона була дорослим, а вже наступного року вийшла в світ збірка його поезій для дітей «Будем шахтарями». Відтоді поет не зраджував наймолодшим читачам, повністю віддав їм тепло свого серця і свій непересічний талант.

Грицька Бойка справедливо називають неперевершеним майстром дитячого сміху. Він, як ніхто інший, вмів не просто розважати молодших читачів, а й з теплим, добрим гумором дотепно й незлобливо показати найрізноманітніші вади дитячого характеру. Вереда, замазура, хвалько, брехун, ледар, базіка, невіглас, недотепа, боягуз, підлабузник, задавака, ябеда, роззява, симулянт – ось «знамениті» персонажі його чудових віршів та поем. До речі, поет підписував свої вірші бешкетним іменем Грицько, наче закликаючи усіх дорослих бути трохи легковажнішими та ближчими до дітей.

Знаний Грицько Бойко і як поет-пісняр. Він написав тексти до понад 400 пісень, переважно для дітей. Відомі українські композитори А. Кос-Анатольський, А. Філіпенко, Ю. Рожавська, А. Мясков поклали чимало його творів на музику.

Популярними залишилися його «Ніченька-чарівниченька» (композитор І. Поклад), «Вишневий цвіт» (композитор В. Верменич). Класикою стали створені ним з А. Філіпенком пісні «На місточку» та «Соловейку, щибечи!». Ці пісні записав з дитячим хором Іван Козловський.

Помер письменник 25 вересня 1978 року в Києві. Похований на міському кладовищі «Берківці». Поруч із ним похований його син драматург Вадим Бойко.

У дитячій літературі немає жанрів, які б не підкорилися Григорію Бойку. Він натхненно створював все: поеми, вірші, скоромовки, лічилки, загадки, п'єси-казки. Письменник видав близько ста книжок для дітей Його смішинки про малят і звірят, шкільні й спортивні веселинки, скоромовки-спотиканки, загадки адресовані тим, хто цінує гостре, влучне слово, любить і розуміє гумор, уміє покепкувати не тільки з когось, а й із себе самого (з просторів інтернету).

<https://www.youtube.com/watch?v=gwhuMdk0F0A> (біографія, презентація)

<https://www.youtube.com/watch?v=dPyai0VI7xw> (біографія)

10. 09 – 80 років

Фіалко Ніна (10 вересня 1943) – українська письменниця, член ТОО Національної Спілки письменників України (2015).

Народилася Ніна Іванівна в с. Косенівка Уманського району Черкаської області під час воєнного лихоліття в родині сільських інтелігентів.

Семирічку закінчила з однією четвіркою і навчалася в Уманській бухгалтерській школі. Після закінчення вступила до технікуму харчової промисловості (м. Київ). Згодом відділ хлібопекарного та кондитерського виробництва перенесли до Кам'янця-Подільського, тож спеціальність техника-технолога здобула у Кам'янець-Подільському технікумі харчової промисловості. Після закінчення направили на роботу в м. Тернопіль, де й працювала 35 років.

У Тернопільському управлінні громадського харчування займала керівні посади середньої ланки. Роботу свою любила і завжди до вирішення виробничих проблем підходила творчо. Кілька разів брала участь у республіканських змаганнях серед обласних управлінь громадського харчування. На конкурсах очолювала групу кондитерів області, де обов'язковою умовою мав бути і власний рецепт якогось виробу. Першого місця не займала, але завжди серед багатьох учасників була чимось відзначена (путівкою, цінним подарунком).

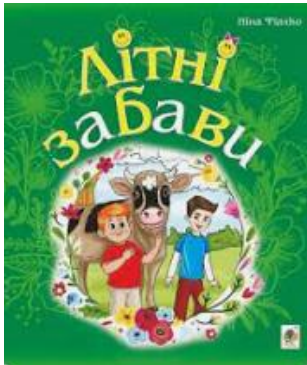
Літературною діяльністю почала займатися після виходу на заслужений відпочинок. Довгою виявилася дорога до читача, бо видавці не наважувалися вкладати гроші в «розкрутку пенсіонерки». Лише після того, як перші три романи були надруковані власним коштом і отримали схвальну оцінку читачів, видавництво «НК–Богдан» запропонувало співпрацю. Творчим наставником Ніни Іванівни є відомий український письменник, драматург і краєзнавець Богдан Мельничук.

Опубліковані твори:

- «Небезпечна межа» (роман, 2008),
- «Зламани жоржини» (роман, 2008),
- «Родинні гріхи» (роман, 2008),
- «Повертайтеся, журавлі, додому» (роман, 2008),
- «Дві обручки» (роман, 2009),
- «Кохання з першого погляду» (роман, 2010),
- «Примарне щастя» (збірка оповідань, новел, 2011),
- «Ріка життя» (роман, 2011),
- «Роксолана, декан і жлоби» (повість, у співавт. із Б. Мельничуком, 2011),

«Гніздо для зозулі» (повісті та оповідання, 2012),
«Веселі канікули» (повісті для дітей, 2013),
«Шукачі земного раю» (роман, 2014),
«Косенівка» (літературно-історичний альманах про рідне село, 2014),
«Коли брати стають ворогами» (повість-есеї, 2015),

«Обірвана струна» (роман, 2016),
«Наречена для бразильця» (роман, 2017),
«Холодний вітер перемін» (роман, 2018),
«Літні забави» (повісті для дітей, 2019),
«Нерівний шлюб» (збірка повістей 2020),
«Колискова для Софії» (роман, 2021),
«Сила жіночої любові» (роман, 2023).

У своїх романах пані Ніна майстерно вплітає особистісні переживання героїв у канву соціальних перипетій. А ще у її творах простежується чітка громадянська позиція, яка презентує християнську мораль у всіх сферах діяльності людини.

«Ми на Землі для того, щоб здати Іспит на Вічність, показати Господеві Богу, чого вартує наша душа».

Відзнаки:

- грамота за участь у XVI Бойківському літературно-краєзнавчому конкурсі ім. Мирона Утриска;

- дипломом лауреатки премії ім. Уласа Самчука (2019);

- диплом лауреата премії ім. Іванни Блажкевич (2020);

- грамота за перемогу в Шостому Всеукраїнському літературному конкурсі ім. Леся Мартовича у номінації «Проза, добірки».

<https://www.youtube.com/watch?v=-63GRWZGiOI> («Ріка життя»)

<https://www.youtube.com/watch?v=NeGMEkc1wKU> (зустріч у «Домі книги», 26. 11. 2018)

<https://www.youtube.com/watch?v=es1EOK-EK7I> («Закордонний онук».
Аудіозапис Оксани Ратушняк)

13. 09 – 150 років

Лукіянович Денис (13 вересня 1873 – 28 січня 1965) – письменник, літературознавець, педагог. Кандидат філологічних наук (1947). Член НТШ (1905–07-го входив до складу його правління) та СПУ (1940).

У радянські часи усупереч волі Лукіяновича часто писали «Лук'янович».

Денис Якович народився в селі Городниця Чортківського (до 2020 – Гусятинського району) Тернопільської області. Батько Яків Лукіянович мав богословську освіту, але не висвятився, спершу він учителював, а згодом працював на пошті.

Денис Лукіянович навчався в україномовній Станіславській цісарсько-королівській гімназії. Був активним юнаком із радикальною позицією, організував таємний гурток «Поступ», у якому гімназисти читали твори соціалістів і позитивістів, налагодили особисті контакти з Іваном Франком та Михайлом Павликом. У 1890 року адміністрація припинила діяльність гуртка, а Лукіяновича разом із Михайлом Яцковим виключили з гімназії. З цього приводу Іван Франко опублікував на сторінках часопису «Кур'єр львовські» («Kurjer Lwowski») низку статей про методи виховання школярів.

Лукіяновичу вдалося скласти іспити на атестат зрілості (матуру) екстерном. Відтак він працював приватним учителем, деякий час жив у Болехові.

1894 року став секретарем громадсько-політичного часопису «Народ», що виходив у Коломиї у 1890–1895 роках за редакцією М. Павлика.

1895 року брав участь у виборчій кампанії до Галицького Крайового Сейму, за що був заарештований.

1907 року закінчив спершу юридичний факультет Львівського університету, а згодом – філософський факультет Чернівецького університету. Атмосферу студентського життя описав у повісті «Філістер» (1909), присвяченій пані Марії Грушевській, дружині Михайла Грушевського.

Заснував і редагував серію книг «Універсальна бібліотека».

1907 році почалася викладацька діяльність Лукіяновича у львівській Академічній гімназії, вона тривала до 1934-го (з 1931 по 1934 був також її директором).

Із приходом радянської влади 1939 року став викладачем Львівського університету, де читав лекції з української мови, спецкурси про Франка-перекладача та про творчість Василя Стефаника.

У жовтні 1939 року був залучений до правління Оргкомітету Спілки радянських письменників України, але прикметно, що став її членом не 1940 року, коли відбувалося масове прийняття львівських письменників до Спілки, а вже по закінченні війни – 1946-го.

У радянському дискурсі сприймався суперечливо: уже від 1939 року влада всiяко виявляла пошану до його особи, водночас вилучаючи з бiблiотек його твори.

За спогадами Богдана Гориня «Не тiльки про себе», на кафедрi й у видавництвi «Каменяр» про Лукiяновича вiдгукувались неприхильно. Популярною була розповiдь, як iз Лукiяновича пiсля 1939 року вiн став Лук'яновичем .

Шiстнадцятирiчним юнаком увiйшов вiн у лiтературу i служив їй сiмдесят шiсть рокiв.

Твори:

«Сабашева вечеря» (1889),
«Новели» (1895),
«Ескiзи та оповiдання» (1897),
«Багнiтки» (1899),
дилогiя «За Кадильну» (1902) та «Вiд кривди» (1904),
«Фiлiстер» (1909),
«Пiд свiй прапор» (1917),
«Але не просто народжений» (1925),
«Я – з бiльшiстю» (1934 та 1935),
«Франко i Беркут» (1956).

В доробку письменника є розвiдки та спогади про Iвана Франка, Ольгу Кобилянську, Михайла Коцюбинського, Осипа Маковея, Лесю Українку, Василя Стефаника.

Денис Лукiянович за лiтературним стилем близький до прозаїкiв психологiчної школи, котрi майстерно висвiтлювали внутрiшнiй стан героїв. Доробок цього письменника в цiлому заслуговує на те, щоб бути вiдомим нинiшньому читачевi.

Помер 28 сiчня 1965 року на 92 роцi життя, похований на Личакiвському кладовищi.

1993 року в селi Городниця створено кiмнату-музей Дениса Лукiяновича. Експозицiя розмiщена в будинку культури (1 кiмната) на площi 30 м. кв. Загальна кiлькiсть експонатiв – 105; в тому числi оригiнальних–28.

У 1993 році в с. Городниця встановлено пам'ятник Д. Лукiяновичу, вiдкрито пам'ятну дошку в Будинку культури.

На честь письменника названо вулицi у Львовi та Тернополi.

«Денис Якович Лукiянович був повним антиподом (Михайлу) Яцкiву. Ходив поважно, носив випещену бороду так, наче позичив їi в апостола i боявся загубити. Весь час був заклопотаний власним здоров'ям... Релiктовi уламки часiв Франца-Йосифа, вони не могли вписатися в чужу для них радянську дiйснiсть, як не намагалися їx перевиховати мiськком, обком i райкоми...»

(А. Дiмаров).

15. 09 – 410 років

Ларошфуко Франсуа де (15 вересня 1613 – 17 березня 1680) – герцог, принц де Марсійак, видатний французький письменник-мораліст.

Народився в Парижі, в сім'ї герцога. До смерті батька (1650) носив титул – принц де Марсійак. Походження визначило його подальшу долю, кинувши в саму гущу палацових інтриг.

Дитинство і юність принца пройшло в провінції Ангума, в замку Вертей, головній резиденції аристократичної родини. Його виховання та навчання, як і 11-ти його молодших сестер і братів, було дуже недбалим. Як провінційний дворянин, він займався полюванням і військовими справами.

Правда, пізніше, дякуючи самоосвіті, він став одним із найосвіченіших людей Франції.

З 17 років виховувався при дворі. Закінчив Національне військове училище. Маючи чин полковника, брав участь у військових діях в Італії та Фландрії.

З юності був замішаний у різні інтриги, перебував в опозиції до герцога де Рішельє (тільки після смерті останнього здобув вплив при дворі), на боці королеви Анни Австрійської, керований лицарськими почуттями. За придворні інтриги його ув'язнили у Бастилії, а потім заслали у Вертей (старовинний родинний замок), де він провів декілька літ. .

В 1640-х роках був губернатором провінції Пуату.

Ларошфуко брав діяльну участь у політичному житті Франції тієї епохи. Він спочатку опинився в політичній партії, ворожій до кардинала Рішельє, пізніше зустрів суперника в особі кардинала Мазаріні і був змушений примкнути до Фронди – широкої громадської течії проти абсолютизму, що існувала у Франції в 1648–1653 роках. Вона складалася з представників різних станів на чолі з принцом Конде.

2 липня 1652 року в битві з королівськими військами біля стін Парижа був важко поранений в око, чуть не осліп. Після поранення Ларошфуко відійшов від політичного життя й усамітнився у власному маєтку.

З 1656 року після генеральної амністії переселився до Парижа, отримавши повне прощення. Король призначив Ларошфуко солідну пенсію, його сини займали вигідні і почесні посади.

Після встановлення Людовіком XIV абсолютної монархії письменник втратив інтерес до політичної гри і цілковито віддався придворному життю та мистецтву.

Зажили популярності малі художні форми Ларошфуко: мадригали, портрети, максими, що передавалися із уст в уста.

Перша збірка Ларошфуко вийшла друком 1659 році й відкривалася «Портретом» автора. Це цікава психологічна замальовка, в якій Ларошфуко стверджує, що наділений розумом, вміє сильно відчувати, він гордий і вразливий.

У цей самий час Ларошфуко опублікував уривки з «Мемуарів» (1662), які вийшли друком у повному обсязі лише в 1817-му. Провідною думкою «Мемуарів» є необхідність збереження привілеїв вищої знаті та дворянства, без яких, на думку автора, неможливе процвітання великої Франції. Розмірковував він і про причини поразки Фронди, вважаючи, що каталізатором її розпаду та загибелі став егоїзм її окремих керівників.

Ларошфуко вкрай песимістично дивився на природу людини. Дуже відомий його афоризм: «Наші чесноти – це найчастіше майстерно перевдягнуті вади». В основі всіх людських вчинків він вбачав самолюбство, марнославство і переслідування особистих інтересів.

У 1665 році письменник видав перший том головної праці «Роздуми, або Висловлювання і моральні максими». Книга була видана анонімно, але її авторство ні для кого не залишалось загадкою. У наступні роки вийшло п'ять перероблених і доповнених видань, в останньому (1678) було 504 максими. Ларошфуко постійно доповнював свою збірку новими творами, шліфував вже написані. Незмінний їхній успіх протягом тривалого часу пояснюється афористичною чіткістю мислення автора. Вони вважаються класичними зразками афористичного жанру.

Наприкінці життя великий вплив на творчість письменника справила найвизначніша романістка свого часу М. де Лафайєт, авторка «Принцеси Клевської». Завдячуючи їй, митець пом'якшив різкість багатьох своїх висловлювань. За кожним афоризмом Ларошфуко вгадуються відомі історичні персонажі, його опоненти та друзі.

Останні роки Ларошфуко були затьмарені різними негараздами: смертю сина, хворобами.

Помер 17 березня 1680 року в Парижі.

<https://www.youtube.com/watch?v=fHp7Fppn624>

<https://www.youtube.com/watch?v=PfkvTo00GG4>

<https://apostrophe.ua/ua/article/lime/read/2020-11-13/vo-frantsii-vyistavili-na-prodaju-tyisyacheletniy-zamok-izvestnogo-dvoryanskogo-roda-foto/36179>

17. 09 – 170 років

Павлик Михайло (17 вересня 1853 – 26 січня 1915) – письменник, перекладач, літературознавець, видавець, редактор, публіцист, бібліотекар, бібліограф, політичний і культурно-громадський діяч. Дійсний член Наукового товариства ім. Т. Шевченка. Засновник (разом з І. Франком) Русько-української радикальної партії (РУРП, 1890).

Михайло Іванович народився у небагатій сім'ї землеробів і ткачів у с. Монастирське, тепер у складі м. Косова Івано-Франківської області. У рідному селі, як і в навколишніх, жив дух опришків. Із вуст в уста передавалися пісні про Олексу Довбуша. Винятковий вплив на виховання Михайла та його сестри Анни мала мати Марія. Від неї син успадкував найкращі риси – лагідність, делікатність, доброту.

Закінчив Косівську школу, склав іспит за 4-й клас для навчання у Снятині. Продовжив навчання в Коломийській нижчій гімназії. Після її закінчення вступив до Львівської академічної гімназії, у 1874 році став студентом філософського факультету Львівського університету.

Навчаючись, поринув у суспільно-громадське й культурне життя Львова. В середовищі студентів-українців активно виношувалися й обговорювалися ідеї національного визволення Галичини. М. Павлик з ентузіазмом підключився до роботи українофільських гуртків, встановивши тісні контакти з І. Франком. Першою їхньою спільною роботою було редагування науково-літературного часопису «Друг» – органу демократичної молоді Західної України.

В журналі друкувалися статті й матеріали про становище українців Галичини, переклади найцікавіших творів зарубіжних письменників, звіти про діяльність студентських товариств, наукові розвідки. Головною метою своєї громадської діяльності в цей час Павлик вважав формування нової концепції вітчизняної літератури, покликаної нести просвіту в соціальні низи і виховувати в інтелігенції почуття обов'язку перед власним народом, здатність до самопожертви та безкорисливого служіння загальнолюдським цінностям.

З приходом до редакції «Друга» М. Павлика розпочалися принципові реорганізації, боротьба за народну мову, проти «язичія». Внаслідок зусиль передової молоді на чолі з М. Павликом з весни 1876 року у часописі остаточно перемогла й утвердилася народна мова. Найсильнішим був критико-публіцистичний відділ, що тримався, по суті, на плечах М. Павлика та І. Франка.

М. Павлик був одним з перших редакторів в історії української газетно-журнальної періодики, видавцем, популяризатором наукових знань, художньо-мистецьких цінностей. Він відстоював реалізм у літературі, живу народну мову, наголошуючи на завданнях інтелігенції у літературно-публіцистичних працях

«Лихі люди. Один листочок з життя», «Миколай Васильович Гоголь», «Потреба етнографічно-статистичної роботи в Галичині».

Після заборони «Друга» М. Павлику довелося докласти чимало зусиль для виходу в світ «Громадського друга». Перший і другий номери часопису поліція конфіскувала, а М. Павлика (як редактора) було засуджено до шести місяців ув'язнення. На сторінках цього журналу М. Павлик виступав зі статтями, у яких закликав літературну молодь спрямовувати свій таланти на захист народу.

Довгий час М. Павлик брав активну участь у роботі секцій та комісій Наукового Товариства імені Шевченка у Львові (НТШ), у виданні перекладних творів художньої та наукової літератури. Чимало перекладав з європейських літератур, зокрема ті твори, що мали народознавчу основу, могли прислужитися відродженню української культури.

Продовжуючи традиції «Громадського друга», М. Павлик разом з І. Франком видавали «Дзвін» і «Молот». Співпрацював Павлик у багатьох виданнях, зокрема у львівській польськомовній газеті «Ргаса», де видрукував гостропубліцистичні статті та огляди з питань політики, економіки, селянського життя тощо.

Упродовж тривалого часу М. Павлик досліджував проблему українського культурницького поступу, зокрема збирав і узагальнював матеріали про роботу читалень, освітніх товариств і спілок, писав про назрілі питання освіти.

На шпальтах демократичних видань підтримував багатьох письменників: Лесю Українку, Павла Грабовського, Леся Мартовича, Ольгу Кобилянську, Наталію Кобринську, Євгенію Ярошинську.

Особливо предметний характер народознавчих зацікавлень проступає у стосунках М. Павлика з М. Драгомановим та І. Франком, у його ставленні та оцінках тих праць учених, що стосуються безпосередньо історико-краєзнавчого, фольклорно-етнографічного пластів соціального буття. Власне, М. Павлик став учнем Драгоманова і був речником його ідей до самої смерті.

Підготував і видав (1899–1907) 4-томне капітальне дослідження «Розвідки Михайла Драгоманова про українську народну словесність і письменство», кілька томів листування М. Драгоманова з передовими представниками науки, літератури, мистецтва, зокрема з І. Франком, М. Бучинським, Лесею Українкою та іншими, дослідження «Михайло Петрович Драгоманов (1841–1895). Сто юбилей, смерть, автобіографія і опис творів» (1896), «Пам'яті Михайла Драгоманова» (1902), «Михайло Драгоманов. Єго роль в розвою України» (1907), «Михайло Драгоманов як політик» (1911).

Чимало рецензій, відгуків написав М. Павлик на твори І. Франка, нерідко аналізував його окремі виступи і публікації в періодиці. Значною і понині є бібліографічна праця Павлика «Спис творів Івана Франка за перше 25-ліття його літературної діяльності, 1874–1898. На пам'ять його ювілею 30. IX. 1898» (1898).

У дослідницькій фольклористично-етнографічній діяльності М. Павлика чільне місце посідають матеріали, присвячені становищу жінки у тогочасному суспільстві, обстоював потребу освіти жінок, створення умов для їхньої незалежності від чоловіків, рівності з ними у суспільному житті та діяльності, гарантування жінці свободи зборів, слова, совісті.

М. Павлику належить провідна роль у справі збирання, публікування, розповсюдження, збереження безцінних пам'яток української, загальнослов'янської та європейської культур. Завдячуючи йому, сьогodнішня українська і світова культури мають у своєму розпорядженні чимало із збереженої епістолярної спадщини видатних громадсько-культурних діячів: М. Драгоманова, Осипа Маковея, І. Франка, Лесі Українки, Мелітона Бучинського, Теофіла Окуневського, Сергія Степняка-Кравчинського, Наталії Кобринської, Соломії Крушельницької, Петра Карманського, Франтішека Ржегоржа, І. Палівки, А. Крушельницького, Г. Грабовського, Остапа Нижанківського, М. Лисенка, В. Стефаника, Ольги Кобилянської, Л. Мартовича, М. Черемшини.

Помер Михайло Павлик 26 січня 1915 року. Похований разом із сестрою Анною на Личаківському цвинтарі у Львові. Пам'ятник скромний, поряд з надгробком Іларіона Свенціцького, філолога, мистецтвознавця, етнографа.

Михайло Павлик – автор численних творів. Його письменницький набуток, за припущеннями вчених, міг би скласти понад п'ятдесят (!) томів. Проте, як це не прикро, йому не судилося навіть і сьогодні прийти до читача бодай би з кількома томами. Чомусь байдужими до Павлика є й академічний Інститут літератури, і Національна спілка письменників, і центральні видавництва, й Наукове товариство імені Шевченка. Чи зміниться щось невдовзі? – питання швидше за все риторичне.

<https://www.youtube.com/watch?v=IZ119gQB-3Y> (Історія визначних українців. Відео)

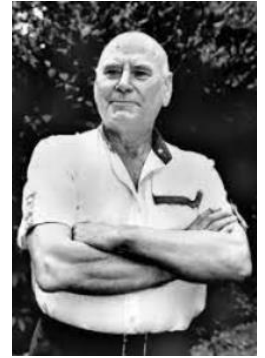
<https://www.youtube.com/watch?v=-vY6VkpEyo8> (Вулиця М. Павлика в Івано-Франківську)

20. 09 – 100 років

Сизоненко Олександр (20 вересня 1923 – 13 вересня 2018) – український письменник, прозаїк, публіцист, есеїст, кіносценарист. Член Національної Спілки письменників України (1952).

Олександр Олександрович народився в селі Новоолександрівка Баштанського району на Миколаївщині в селянській родині. Учасник Другої світової війни. Після війни працював робітником на Чорноморському суднобудівному заводі в Миколаєві, в редакції «Блокнота агітатора». Без відриву від виробництва здобув вищу освіту, закінчивши в 1955 році літературний факультет Миколаївського педагогічного інституту.

Друкуватися почав з 1949 року – журнал «Вітчизна» надрукував оповідання «Весна», а в 1951 році вийшла перша збірка оповідань «Рідні вогні». 1962 року переїхав до Києва. Працював у сценарному відділі Київської кіностудії ім. О. Довженка, пізніше був на творчій роботі.

Олександр Сизоненко рідний і дорогий землякам своєю відданістю малій Батьківщині.

Автор збірок оповідань:

- «Рідні вогні» (1951),
- «Рідні краї» (1955),
- «Далекі гудки» (1957),
- «В батьківському краю» (1959);

нарису «Де народжуються кораблі» (1959);

книжок повістей та оповідань «Для чого живеш на світі» (1961),

- «Жду тебе на островах» (1963),
- «На Веселому Роздолі» (1956),
- «Зорі падають в серпні» (1957),
- «Пауль, Петер, Йоганн...» (1967),
- «Підняті обрії» (1971),
- «Хліб з рідного поля» (1978),
- «Сьомий пагорб» (1981);

романів:

- «Корабелі» (1960),
- «Білі хмари» (1965),
- «Хто твій друг» (1972).

У 1983 році вийшли «Вибрані твори» в 2-х томах, «Мить і вічність» (1986), «Далекий Бейкуш» (1990), «Не вбиваймо своїх пророків. Книга талантів» (2003).

Твором, що приніс громадсько-літературне визнання, став роман «**Корабелі**», в якому показано життя великого суднобудівного заводу.

Краще за будь-кого про автора розказують його твори. Тим більше, що скупий на похвалу талановитий український літератор Павло Загребельний 20 вересня 1973 року, коли О. Сизоненку виповнилося 50 років, по українському радіо заявив: «Проза Сизоненка має особливу тональність, Сизоненко не любить багато вигадувати, любить писати з натури. Усі його герої – це майже не вигадані люди. Залюбленість у рідні місця, рідних людей створює особливий стиль, сповідницький характер його розповідей. Сизоненко стоїть на шляху до великого таємничого процесу, коли художній твір зливається з дійсністю».

Сторінки більш як 40 книжок свідчать про справедливість цих слів. У них і мелодії степового безмежжя рідної Новоолександрівки, і героїзм фронтовиків, і самовіддана праця корабелів-чорноморців – не випадкові сюжети, а епізоди з життя письменника О. Сизоненка.

За епічну трилогію «Степ», «Була осінь», «Мета» О. Сизоненко у 1984 року був удостоєний Державної премії Української РСР ім. Т. Шевченка.

За цикл новел «А земля перебува вовіки...» став лауреатом премії ім. Ю. Яновського.

Помер письменник 13 вересня 2018 року на 95 році життя. Похований на Байковому кладовищі поруч із дружиною.

О. О. Сизоненку рішенням Баштанської районної ради за №4 від 8 жовтня 2010 року присвоєно звання «Почесний громадянин Баштанського району».

Вулиці в місті Баштанка та селі Новоолександрівка на Миколаївщині носять ім'я свого відомого письменника-земляка.

20 вересня 2012 року Баштанська гімназія ознаменувала день народження О. Сизоненка відкриттям кімнати-музею.

«Є постаті, імена і їх творчі ужинки, які позачасові і демонструють свою продуктивність, а головне – необхідність для усвідомлення в будь-який час і різними поколіннями. До таких по праву ми зараховуємо Олександра Сизоненка й Дмитра Кременя. І самі автори, і їхні твори демонструють зразки моральних чеснот і вічних цінностей: здатність любити, шанувати і берегти, цінувати і пам'ятати, розвивати і продовжувати те, що передали батьки, рідні, односельці, прості і звичайні УКРАЇНЦІ».

В. Шуляр, кандидат педагогічних наук, заслужений учитель України

<http://biography.nbuv.gov.ua/rating/r2018/txt/g6/4001.pdf> (бібліогр. дайджест)

25. 09 – 85 років

Герета Ігор (25 вересня 1938 – 5 червня 2002) – історик і археолог, поет і мистецтвознавець, етнограф і будівничий української Церкви. Належав до дисидентського покоління.

Був почесним членом Всеукраїнської спілки краєзнавців (1996), лауреатом премії ім. Братів Богдана та Левка Лепких (1997), археологічної премії ім. Вікентія Хвойки (2002), відзнаки «Галицький лицар – 2002» (на жаль, уже помертньо), Почесний громадянин міста Тернополя.

Ігор Петрович народився в с. Скоморохи (нині – Тернопільського району) в священничій родині. Батько, о. Петро Герета, відомий також як поет (псевд. Олесь Герета) і композитор. Мати, Євгенія (з роду Скоморовська) – диригентка церковних хорів. Брат, Олег Герета, – скрипаль, заслужений артист України, художній керівник Івано-Франківського камерного оркестру.

Його батько о. Петро Олександр Герета (1902–1974) походив з містечка Козова. В цьому містечку народився також Володимир Герета (1911–1936), повітовий провідник УВО, член Крайової Екзекутиви ОУН, закатований польською поліцією у львівських «Бригідках». Бічна гілка родини опинилася у селі Малий Полюхів біля Перемишлян, де ще один Володимир Герета (1916–1978) став мельником. За родинними переказами, їхнє прізвище походить із грецької мови, а один із Герет очолював опришків у гуцульській Криворівні.

У 1942 році родина Ігоря Герети перебралася до с. Велика Березовиця, де батько отримав нову парафію. Тут у 1955-му Ігор закінчив середню школу. Вчився у Тернопільській музичній школі. 1962-го отримав диплом про закінчення історичного факультету Чернівецького державного університету. Від 1963 року і до кінця життя працював на різних наукових посадах у Тернопільському обласному краєзнавчому музеї.

Ігор Герета – учасник визвольного руху шістдесятників, зокрема керівник його тернопільського середовища. Метою цього руху було повалення радянської влади в Україні й відновлення державної незалежності. Він невтомно відроджував Україну – задовго до того, коли це стало робити безпечніше. Тому перебував під невсипущим наглядом КГБ. 1966-го дістав п'ять років позбавлення волі за «антирадянщину» (умовно). Мав усі передумови для блискучої наукової кар'єри, але завадили безкінечні переслідування, утиски, гебістські стеження.

Незважаючи на все це Ігор Петрович продовжував займатися науковою й громадською працею.

1978 року Герета заснував мистецький клуб «Золотий вересень», що діяв упродовж семи років. Наприкінці 1980-х став співзасновником Товариства української мови та першої в краї опозиційної газети «Тернове поле»; був

засновником та очільником товариства «Меморіал»; у 1991-му ініціював заснування премії ім. Михайла Бойчука; 1992 року створив кафедру української культури в Тернопільській вищій духовній семінарії ім. Йосипа Сліпого, де викладав археологію та історію української культури.

Щойно почалися «рухівські» часи – створював Рух на Тернопіллі. На засіданнях Великої Ради Руху (тоді ще – «за перебудову») виступи Герети, позбавлені зайвих риторичних фігур, містили обґрунтовані пропозиції, а полеміка з рухівськими вождями була суттєвою і геть позбавленою зайвого пієтету.

До останніх своїх днів він опікувався Козівською гімназією (тепер гімназія ім. І. Герети) та обласною експериментальною школою мистецтв (1994), створення якої ініціював.

У 1990-му Ігор Герета був депутатом Тернопільської обласної ради першого демократичного скликання. У складі цієї ради він залишався протягом 4 каденцій, був головою постійної депутатської комісії з питань духовності, культури, свободи слова й інформації. Він за все брався, не покладаючись ні на кого, крім Бога й самого себе. Своїм історичним і культурним відродженням Тернопільщина великою мірою завдячує голові постійної депутатської комісії обласної ради І. Гереті.

1991 року Герета створив Інститут національного відродження, який нині носить його ім'я.

Ігор Петрович встиг створити, зробити, відродити, написати стільки українського – наче намагався наповнити кожну мить життям во ім'я України. Відкрив понад 100 пам'яток археології, серед яких – могильник періоду Черняхівської культури з 288 поховань у с. Чернелеві-Руському (внесений до переліку пам'яток європейського значення).

Музеєзнавець від Бога, доклав великих зусиль до створення музею-садиби Соломії Крушельницької, музею-театру ім. Тараса Шевченка, музею-садиби Леся Курбаса, обласної картинної галереї, музею-садиби патріарха Йосифа Сліпого, унікального історико-меморіального музею політв'язнів у застінках колишнього КГБ.

Він організував десятки наукових конференцій, симпозіумів, літературно-мистецьких заходів, виставок, урочистих академій. Брав участь у видавничих проєктах: «Тернопільський енциклопедичний словник», журнал «Тернопіль».

Ігор Герета написав понад 120 розвідок й статей, які надруковані в енциклопедіях, збірниках та періодичних виданнях України, Канади, Польщі, Словаччини, Росії, та Сербії. Він видав понад 30 книжок, співавтор трьох академічних досліджень про археологічні пам'ятки Прикарпаття і Волині.

Писав Ігор Герета й поетичні твори, які видав у збірці «Скибка неба» (1997).

Помер І. П. Герета 5 червня 2002 року в Тернополі, на батьківському обійсті.
Похований на цвинтарі у Великій Березовиці.

Панахида на могилі Ігоря Герети 5 червня 2010 року

Гули прощально дзвони під горою,
Над Божим храмом танучи в полях.
І йшли в зажурі друзі за труною,
Стелився у вічність доленосний шлях...
Ти відійшов в безсмертя, де святії,
Де мужній Стус, Шептицький і Кобзар...(В. Залізний).

Якщо вам доведеться навідатися до Тернополя, і ви з якихось причин опинитеся на пішохідній вулиці Валовій – у прихистку місцевих художників та інших митців – ви неодмінно зустрінете Ігоря Герету. Власне, нині вже не його самого, а лише його скульптурне відтворення. Але й воно, відтворення, дуже точно і майстерно передає і колоритну зовнішність, і велич духу цього безмежно талановитого чоловіка.

Коли на тернопільській пішохідній вулиці Гетьмана Сагайдачного біля Катедрального собору Непорочного Зачаття Пресвятої Богородиці створили «Алею зірок» заслужених діячів культури та мистецтва, то першою встановили зоряну плиту з написом «Ігор Герета».

70-річчю від дня народження відомого археолога, історика, мистецтвознавця, політичного діяча приурочено бібліографічний показник «Ігор Герета: «Велет віри, духу і любові» (ТОУНБ, 2008, вип. 3; <http://biography.nbu.gov.ua/data/data/bibliogr/2362.pdf>

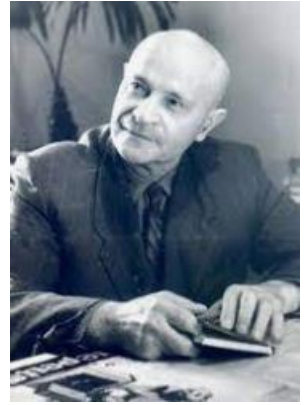
«...у нього була харизма – і цим сказано все. Це більше ніж талант, бо талановитих людей багато, а наділених харизмою одиниці. Всі його любили, цінували і тягнулися до нього... Може трапитися, що його ім'я і далі обростатиме міфами та легендами, а харизма не гаснутиме...» (Петро Сорока).

«Знаєте, за що його всі любили? Бо він був великою дитиною. Щирий, прямий, безпосередній... Найхарактерніша його риса – те, що він був великим людинолюбом... Був людиною просто-таки енциклопедичних знань. З ним однаково легко і цікаво було говорити про все: музику, політику, мистецтво...» (Богдан Ткачик).

26. 09 – 130 років

Годованець Микита (26 вересня 1893 – 27 серпня 1974) – український поет-байкар. Член Спілки письменників СРСР (1934). Жертва комуністичного терору.

Микита Павлович народився в селі Вікнина на Кіровоградщині (нині – Гайворонський район) в родині бідних селян. Батьки мали восьмеро дітей, самі ні писати, ні читати не вміли, проте дуже хотіли вивести своїх нащадків в люди. Микита, наймолодший, змалку тягнувся до науки. Йосип Чайка, який вчив хлопця, приносив малому книжки з власної книгозбірні.

Після початкової школи майбутній письменник навчався в Степашанській вчительській школі, потім ходив на педагогічні курси, водночас викладав у сільських школах.

Я син нужденного села.
Вишневий сад, обдерта стріха –
То мій притулок і утіха.
Природа вчителем була.
У злиднях, в темряві, в журбі
Провів роки свої дитячі,
А далі – серденько гаряче
Кував в стражданні, в боротьбі.
Шукав бажаних берегів –
Знайшов розчарувань багато;
Шукав настирливо, завзято
Нових думок, нових шляхів.

Після армії, коли в Києві навчався на підготовчих курсах для вступу в університет, водночас навчався на кооперативних курсах, де готували кадри споживчої кооперації. Незабаром одержав призначення інструктором споживчої кооперації у Кам'янець-Подільський. За певних обставин він лише в листопаді 1918 року нарешті потрапив туди. Гарне старовинне місто одразу причарувало письменника.

Та невдовзі він повернувся до вчителювання. Влаштувався в Голосківську школу, що неподалік Кам'янця-Подільського. Одночасно працював в редакції журналу «Сільська біднота». Писав байки, вірші, друкувався.

Творчий дебют Годованця відбувся в 1913 році. Його поезії вперше опублікували на шпальтах тижневика «Маяк» (київське видання). За чотири роки низка його поетичних творів була опублікована в ревельській газеті.

Відтак переїхав спочатку до Вінниці, потім до Харкова, і, накінець, – до Києва.

31 січня 1937 року М. Годованця незаконно заарештували у Києві. Ухвалою особливої наради при НКВС від 13 червня 1937 року його було вислано на Середню Колиму.

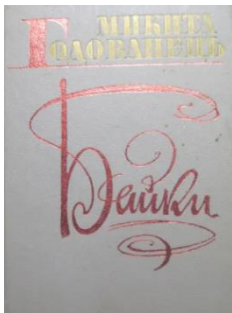
Цей 10-річний термін покарання на Колимі – за так званий «буржуазний націоналізм». Перебував він там з 1937 по 1942 рік. В 1954 році влада дозволила письменнику переїхати на Хмельниччину і поселитися знову в Кам'янці-Подільському. У вересні 1957-го Микиту Павловича було реабілітовано.

Одна за одною з'явилися нові збірки творів, а також перекладів і переспівів. До кінця життєвого і творчого шляху їх назбиралося понад 30 – більше тисячі художніх творів.

Збірки:

- «Незаможник Клим» (1927),
- «До добробуту й культури...» (1928),
- «Парася на парастасі» (1929),
- «Будяки» [Архівовано 1 жовтня 2020 у Wayback Machine.],
- «Довгоносики», «У колектив!» (1930),
- «Трактор і Рало» (1931),
- «Байки» (1932),
- «Байки» (1957),
- «Осел на хаті» (1958),
- «Байки» (1960),
- «Заяча математика» (1961),
- «Вужі під яслами», «Байки» (1963),
- «Ріка Мудрості. Байки за Езопом» (1964),
- «Веселий педант» (1965),
- «Конвалія і Лопухи» (1966),
- «Афоризми сатирика», «Талановита Тріска»,
- «Байки за Леонардо да Вінчі, Федром, Бабрієм» (1967),
- «Байки» (т. 1–2, 1968),
- «Байки зарубіжних байкарів у переспівах та перекладах М. Годованця»,
- «Байки і фрашки» (1973),
- «Байки» (1987).

27 серпня 1974 року М. Годованець відійшов у вічність. Похований він на старому міському кладовищі м. Кам'янця-Подільського.

Увічнення пам'яті:

25 вересня 1975 року в Кам'янці-Подільському іменем Годованця названо одну з вулиць;

24 вересня 1983 року в Кам'янець-Подільській середній школі № 16 урочисто відкрито музей Годованця;

25 вересня 1983 року в Кам'янці-Подільському на будинку, в якому в 1959–1974 роках жив і працював Микита Годованець, урочисто відкрито меморіальну дошку;

образ Микити Годованця змальовано в повісті «За Коломою сонце сходить» (1994) і романі «Довга дорога вночі» (1998) українського письменника Мар'яна Красуцького;

11 грудня 2008 року в приміщені картинної галереї Кам'янець-Подільського історичного музею-заповідника відкрито меморіальну кімнату байкаря.

«Понад тисяча творів, що вийшли з-під його пера – це справжня ріка мудрості. Початок її у джерелах фольклору, в казках і прислів'ях, у піснях і думах. І недаремно його називають патріархом української байки, бо через усе своє життя проніс він у серці незрадливу відданість до цього бойового жанру літератури».
(Перекладач Феофан Скляр).

28. 09 – 220 років

Проспер Меріме (29 вересня 1803 – 23 вересня 1870) – французький драматург, новеліст, історик, етнограф і романіст.

Народився в Парижі. Батько Меріме був вченим-хіміком і серйозно захоплювався живописом. Успішною художницею була і його мати.

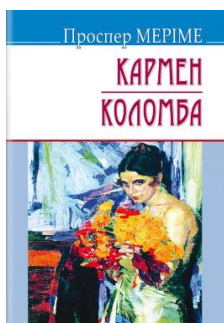

Проспер отримав юридичну освіту в Парижі, став секретарем одного з міністрів уряду Франції. Потім, отримавши посаду головного інспектора по збереженню культурно-історичних пам'яток країни, багато зробив на цьому терені. У 1853 році Меріме отримав звання сенатора.

Однак кар'єра в житті Меріме грала другорядну роль, головною справою для нього стала літературна творчість.

Його першим твором була історична драма «Кромвель», що заслужила схвалення Стендаля. Самому автору ця робота була не до душі, тому він не став її друкувати. Коли йому було 22 роки, вийшла в світ перша збірка драматичних п'єс, перекладених ним з іспанської. Його знамениті «Гуслі» вийшли в світ в 1827 році. Сам він представив їх як збірник народних пісень невідомого барда. Гете висловлював сумніви про те, що ця робота відноситься до народної творчості. Незважаючи на це, «Гуслі» Меріме наробили чимало галасу в Європі.

В кінці 1820-х років вийшла у світ драма «Жакерія», а також новела «Маттео Фольконе». У цей час письменник співпрацював з багатьма

французькими виданнями, але обтяжувався життям у великому місті. З цієї причини в 1929 році він відправився в подорож на Корсику, де написав повість «Коломба» і завів путівний журнал. Через рік він відправився в Іспанію, де подружився з графом де Теба, дочка якого згодом стала імператрицею Франції. Найбільш відомим твором

письменника стала новела «Кармен» (1845), багато в чому завдяки вдалій постановці однойменної опери.

Як у новелі «Кармен», так і в усіх наступних творах Меріме створював яскраві, самобутні образи. Чималий внесок він вніс в історичні дослідження. Так, ним була написана історична хроніка «Хроніка часів Карла IX». Також він досліджував історію Стародавнього Риму і Греції. Після його смерті були видані «Листи до незнайомки» і «Останні новели».

Меріме й Україна

Проспер Меріме виявляв великий інтерес до визвольної війни українського народу, займаючись насамперед історією запорозького козацтва, а також її

популяризацією в провідних французьких виданнях, як-от «Огляд двох світів», «Всесвітній порадник» тощо. Називав українських козаків «історичним народом», а Запорозьку Січ – «республікою запорожців». Аби підкреслити пріоритет своїх українознавчих уподобань, іменував себе «козаком». Публікації Меріме стали підсумковими у французькій історіографії України за два попередні століття.

Звичаї, побут, військова діяльність українських козаків відтворив у своїй п'єсі «Перші кроки авантюриста» (1852). Важливу віху в наукових розробках Меріме позначила праця «Козаки України та їхні останні гетьмани» (1854), в якій висвітлено суспільний устрій запорожців, їх роль в історії України, Росії й Польщі, діяльність Богдана Хмельницького та Івана Мазепи.

Згодом 1863 року Меріме опублікував спочатку у часописі «Журнал учених», а потім у 1865 році у книзі «Козаки минувшини» есе «Богдан Хмельницький», написаний переважно на матеріалах однойменної монографії Миколи Костомарова. Високо оцінюючи в ній політичний і військовий талант гетьмана, Меріме поставив у заслугу «цьому великому мужу» те, що він «зумів затримати Україну вільною від іноземного ярма впродовж десяти років». Після згаданого перевидання есе про Хмельницького у книзі «Козаки минувшини», 1869 року Сенат Франції навіть розглянув петицію про запровадження вивчення української історії у французьких школах.

Меріме володів українською мовою, приятелював з Марком Вовчком та навіть робив спроби перекладу її творів, зокрема оповідання «Козачка».

Помер Проспер Меріме 23 вересня 1870 року.

<https://naurok.com.ua/prezentaciya-do-uroku-pozaklasnogo-chitannya-prosper-merime-karmen-139837.html> (презентація)

<https://www.youtube.com/watch?v=yuwUmpUYmmw> (Меріме та Україна)

28. 09 – 105 років

Сухомлинський Василь (28 вересня 1918 – 2 вересня 1970) – видатний педагог, публіцист, письменник, поет. Заслужений вчитель УРСР. Кандидат педагогічних наук (1955).

Народився Василь Олександрович в селі Василівці на Кіровоградщині в бідній селянській сім'ї. Тут минули його дитинство й юність. Він вчився в рідному селі у школі і в 1933 році закінчив семирічку. Влітку 1933 року мати провела молодшого сина Василя до Кременчука. Спочатку Василь Сухомлинський вчився в медичному технікумі, але незабаром пішов звідти, вступив на робочий факультет, достроково закінчив його і був прийнятий до педагогічного інституту.

1935 року починається педагогічний шлях В. О. Сухомлинського. У 17 років він став вчителем заочної школи недалеко від рідного села. Перевівся до Полтавського педагогічного інституту на заочне відділення і закінчив його в 1938 році. Закінчивши інститут, Сухомлинський повернувся в рідні місця і працював викладачем української мови і літератури в Онуфріївській середній школі. У 1941 році під час Другої світової війни добровольцем пішов на фронт. У січні 1942 року Сухомлинський був важко поранений, довго лікувався і вже не зміг повернутися до військової служби.

У червні 1942 року його призначили директором сільської середньої школи, де він працював до березня 1944 року. 9 лютого 1943 року подав заяву про вступ до ВКП(б). Як тільки рідні місця були звільнені, він повернувся на Батьківщину і став завідувачем районного відділу народної освіти.

Проте вже в 1947 році Сухомлинський попросився назад до школи. У 1948 році Сухомлинський став директором Павлівської середньої школи і працював на цій посаді 23 роки (до кінця життя). В 1948 році це була звичайна, пересічна школа. 23 роки стали найпліднішим періодом його науково-практичної та літературно-публіцистичної діяльності. Звичайну сільську школу він перетворив у справжню педагогічну лабораторію, де видобував скарби педагогічної мудрості.

У 1955 році Василь Олександрович захистив кандидатську дисертацію на тему «Директор школи – керівник навчально-виховного процесу».

В 1958-му – заслужений вчитель УРСР.

1968-го – отримав звання Героя Соціалістичної Праці. Цього ж року обраний членом-кореспондентом Академії педагогічних наук СРСР.

2 вересня 1970 року Василь Олександрович Сухомлинський помер. Похований в селі Павлиш Онуфріївського району Кіровоградської області.

Нащадкам залишив 48 монографій, понад 600 статей, 1500 оповідань і казок для дітей. Василь Олександрович ставив і розв'язував проблему формування в молоді національного і естетичного світобачення.

Про один із шляхів успішного розв'язання цієї проблеми він писав, що у душі дітей мають увійти кращі народні традиції і стати святим законом, бо не можна уявити народ без імені, без пам'яті, без історії. В душі українських культурно-історичних традицій вчитель констатував, що мудрість є найважливішою прикметою людини. У його працях часто знаходимо вислови «мудра людська любов», «мудрість жити», «гідність – це мудрість тримати себе в руках».

Педагог цілеспрямовано формував у кожного вихованця вміння бути маленьким філософом, осмислювати світ через красу природи. Для Сухомлинського формування естетичного почуття дитини, її емоційної культури – основне завдання гуманістичного виховання. А сприйняття й осмислення прекрасного – основа естетичної культури, без якої почуття лишаються глухими до всього високого й благородного. Книга «Серце віддаю дітям» мала привселюдне зізнання і підтверджене трудами і щоденними діяннями великого вчителя.

Він писав: «Що було найголовнішим у моєму житті? Не роздумуючи, відповідаю: **Любов до дітей**».

Василь Олександрович Сухомлинський справді **ВЕЛИКИЙ УЧИТЕЛЬ**, він надихав і продовжує надихає нове покоління педагогів.

Пам'ятна монета «Серце віддаю дітям».

Національний банк України у 2018 році увів в обіг двогривневу нейзильберову монету, присвячену видатному українському педагогу,

публіцисту, дитячому письменнику, 100-річний ювілей якого включено до пам'ятних дат, що відзначався на рівні ЮНЕСКО – Василю Олександровичу Сухомлинському.

Пам'ятник на могилі Василя Сухомлинського, кладовище селища Павлиш

Василь Олександрович увійшов в історію української школи як творець «школи радості» – оригінальної системи освіти і виховання дітей, що спирається на ідеї самоцінності й неповторності кожної особистості, вільного її розвитку. Ідеї, запропоновані Василем Сухомлинським, лягли в основу нової української школи, що впроваджується в Україні.

На аверсі монети розміщено: угорі – малий Державний Герб України, праворуч від якого напис УКРАЇНА (півколом); рік карбування монети – 2018 (над гербом); у центрі на дзеркальному тлі – портрет В. О. Сухомлинського, праворуч номінал – 2 ГРИВНІ та логотип Банкнотно-монетного двору Національного банку України; написи півколом на матовому тлі: ВАСИЛЬ СУХОМЛИНСЬКИЙ (ліворуч), 1918–1970 (під портретом).

На реверсі монети розміщено серце, у центрі якого напис: ВІДДАЮ ДІТЯМ, навколо серця – стилізовані персонажі з оповідань В. Сухомлинського.

Василь Олександрович казав: «Людина народжується не для того, щоб зникнути безвісною пилінкою. Людина народжується, щоб лишити по собі слід вічний». Ми по праву можемо сказати, що Сухомлинський залишив по собі яскравий слід, він належить до найвидатніших постатей світової педагогіки. З його ім'ям пов'язане збагачення й піднесення педагогічної науки ХХ ст. Його життя і творчість залишаться назавжди дороговказом для всіх, хто присвятив себе високій місії – ростити Людину.

<https://www.youtube.com/watch?v=9kriTTcvCPk>

<https://naurok.com.ua/prezentaciya-v-o-suhomlinskiy-serce-viddayu-dityam-112181.html> (презентація)

<https://ped.kpnu.edu.ua/2020/09/28/vasyl-sukhomlynskyi-vydatnyi-pedahoh-suchasnosti/>